

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Dominika Izdebska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Dariusza Kuberskiego,
w sprawie E. M.

skazanej z art. 297 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 25 kwietnia 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Rejonowego w Nowej Soli

z dnia 10 września 2018 r., sygn. akt II K 463/18,

**uchyla zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia w pkt 3
co do obowiązku naprawienia szkód wyrządzonych
przestępstwem, a kosztami sądowymi postępowania
kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.**

[J.J.]

Jacek Błaszczyk

Barbara Skoczowska

Marek Pietruszyński

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Nowej Soli z dnia 10 września 2018 r., II K 463/18 uznano E. M. za winną popełnienia ciągu przestępstw polegających na dokonaniu przy użyciu podrobionych dokumentów oszustw polegających na wyłudzeniu: 1) w dniu 29 listopada 2016 r. kredytu konsumpcyjnego w kwocie 20 000 zł (umowa nr [...]) na szkodę G. S.A. z siedzibą w W., 2) w dniu 2 grudnia 2016 r. pożyczki w kwocie 20 000 zł (umowa nr [...]) na szkodę A. S.A. z siedzibą w W., kwalifikowanego z art. 91 §1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. Za popełnienie tego ciągu przestępstw oskarżona została skazana na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby jednego roku, zobowiązując ją do informowania sądu o przebiegu okresu próby oraz orzeczono wobec niej – na podstawie art. 46 § 1 k.k. – obowiązek naprawienia w części szkód wyrządzonych przestępstwami przez zapłacenie na rzecz pokrzywdzonych banków po 10 000 zł.

Wyrok uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego.

Od tego wyroku, kasację na korzyść oskarżonej w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie obowiązków naprawienia szkody wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. W kasacji zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie dyspozycji art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k., polegające na nałożeniu na oskarżoną środka kompensacyjnego w postaci obowiązku naprawienia części szkód wyrządzonych przestępstwami przez wpłacenie na rzecz pokrzywdzonych banków G. S.A. i A. S.A. po 10 000 zł, w sytuacji gdy w realiach tej sprawy było to niedopuszczalne, gdyż o tożsamych roszczeniach pokrzywdzonych przysługujących od oskarżonej prawomocnie orzeczono odpowiednio nakazem zapłaty wydanym w elektronicznym postępowaniu upominawczym przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym Lublin – Zachód w Lublinie w dniu 9 listopada 2017 r. o sygnaturze [...] oraz nakazem zapłaty wydanym w elektronicznym postępowaniu upominawczym przez starszego referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym Lublin – Zachód w Lublinie w dniu 5 lutego 2018 r. o sygn. [...] i wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Nowej Soli w zaskarżonym zakresie.

Nadto skarżący zawnioskował o dopuszczenie w postępowaniu kasacyjnym dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach wskazanych spraw na

okoliczność tożsamości podmiotowo – przedmiotowej roszczeń obu banków zgłoszonych w postępowaniu karnym, o których prawomocnie orzeczono w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z treścią art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k. obowiązku naprawienia szkody za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Przepis ten wprowadza zakaz rozstrzygania w różnych postępowaniach o tym samym roszczeniu, a co za tym idzie kumulowania tytułów egzekucyjnych wynikających z różnych orzeczeń. Jeżeli zatem o roszczeniu wynikającym z popełnienia przestępstwa prawomocnie orzeczono, to nie jest możliwe (niejako ponowne) orzekanie o obowiązku naprawienia szkody, i to niezależnie od tego, czy zasadzone w postępowaniu cywilnym roszczenie zostało wyegzekwowane (zob. wyrok SN z 21 października 2010 r., III KK 305/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 2030).

Aby mogła znaleźć zastosowanie reguła wskazana w art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k., a więc klauzula antykumulacyjna musi istnieć zarówno podmiotowa, jak i przedmiotowa tożsamość rozstrzygnięcia o roszczeniu.

Orzekając w przedmiocie roszczeń obu banków związanych z wyludzeniem kredytu i pożyczki i nakładając na oskarżoną obowiązek naprawienia w części szkód wyrządzonych bankom, Sąd Rejonowy w Nowej Soli uczynił to w sposób niedopuszczalny, właśnie z uwagi na brzmienie art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k.

Oto bowiem w dniu 9 listopada 2017 r., Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie nakazem zapłaty o sygn. [...] nakazał pozwanej E. M. zapłatę na rzecz G. S. A łącznej kwoty 26.453,93 zł ze stosownymi odsetkami. Nakaz zapłaty wobec niewniesienia sprzeciwu uprawomocnił się 29 listopada 2017 r.

Z kolei w dniu 5 lutego 2018 r. Sąd Rejonowy Lublin- Zachód w Lublinie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym o sygn. [...] nakazał E. M. zapłacić A. S. A. kwotę 28.914,17 zł z odsetkami i kwotę 2.762 tytułem zwrotu kosztów procesu. Wobec niewniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty uprawomocnił się 23 lutego 2018 r.

Zgodnie z ustaleniami faktycznymi sprawy karnej, przestępcze działanie oskarżonej wobec pokrzywdzonego G. S.A., skutkujące wyrządzeniem szkody w wysokości 20 000 zł nastąpiło w ramach umowy kredytu konsumpcyjnego o numerze [...], zaś wobec A. S.A. nastąpiło w ramach umowy pożyczki o numerze [...] i także skutkowało wyrządzeniem szkody w wysokości 20 000 zł. Roszczenia pokrzywdzonych banków o zapłatę wynikające ze wskazanych umów były przedmiotem postępowań o sygn. [...] i [...], co wynika z treści wniesionych pozwów. Istniała zatem podmiotowa i przedmiotowa tożsamość rozstrzygnięć o roszczeniach banków. W kontekście roszczeń uwzględnionych w rozstrzygnięciach zapadłych w postępowaniach cywilnych, wskazać należało, że ich wysokość przewyższała obowiązek naprawienia szkody ustalony w wyroku karnym.

Mając na uwadze powyższe wywody należało stwierdzić, że opisane uchybienie miało charakter rażący i w istotny sposób wpłynęło na treść wyroku, doprowadzając do wadliwego ukształtowania rozstrzygnięcia o obowiązku naprawienia szkody.

Z tego powodu zasadne było uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Nowej Soli w zaskarżonym zakresie, bez wydawania orzeczenia następczego.

Z tych względów orzeczono jak wyroku.

Jacek Błaszczyk Barbara Skoczowska Marek Pietruszyński

[PŁ]

[a.ł]